

**Аналіз метеорологічних та гідрологічних умов
літньо-осіннього періоду (червень-жовтень) 2017 року
в басейнах річок Сіверський Донець та Приазов'я**

За даними Харківського регіонального центру з гідрометеорології протягом двох декад червня у регіоні відмічалась нестійка, переважно прохолодна погода. У третій декаді встановилась спекотна погода з дефіцитом опадів, яка утримувалась протягом всього періоду літньо-осінньої межені, за винятком жовтня коли спостерігалась нестійка, помірно-тепла погода з достатньою кількістю опадів.

Загальна кількість опадів за червень – вересень на переважній частині басейну р. Сіверського Дінця коливалась у межах 10-70% місячних норм, на території Приазов'я їх кількість становила 15-95% норми.

При цьому кількість опадів за жовтень на переважній частині регіону становила 45-74 мм (135-215% місячної норми). За винятком південної частини Приазов'я, де їх кількість коливались у межах 25-38 мм, що відповідало 110-150% місячної норми.

Протягом межені на річках регіону спостерігались незначні добові коливання рівнів води з тенденцією повільного спаду, за винятком жовтня впродовж якого рівні води мали тенденцією повільного росту, які на кінець місяця у порівнянні з його початком становили 7-81 см.

Впродовж межені відбувалось поступове заростання русел, яке на кінець вересня становило переважно 20-60% ширини русла, а подекуди у межах 80-90%. Але вже на початку жовтня почались процеси відмирання річної рослинності.

Середня місячна водність річок (в порівнянні з місячною нормою):

- **червень** – р. Сіверський Донець на ділянці с. Огірцеве – м. Чугуїв 60-70% місячної норми, на ділянці м. Зміїв – м. Лисичанськ, річках Оскіл та Деркул 90-110% місячної норми;

- на решті річок басейну Сіверський Донець та річок Приазов'я 40-80% місячної норми.

- **липень** – середньомісячна водність річок регіону переважно коливалась у межах 40–90 % норми.

Маловоддя (середня витрата води менше 20% норми) відмічалось на р. Уди біля смт. Пересічне (10% норми), р. Лопань (18% норми) у Харківській області, р. Сухий Торець (17% норми) у Донецькій області.

- **серпень** – середньомісячна водність річок регіону у серпні становила (у відношенні до місячної норми) 50-90%.

Маловоддя (середня витрата води менше 20% місячної норми) відмічалось на р. Уди біля смт. Пересічне (13% норми) у Харківській області, р. Сухий Торець (17% норми) у Донецькій області. На р. Лопань та р. Берда середньомісячна водність наблизилась до критеріїв маловоддя і становить 22-24% місячної норми.

- **вересень** – середньомісячна водність річок регіону у вересні становила (у відношенні до місячної норми) 45-90%.

Маловоддя (середня витрата води менше 20% місячної норми) відмічалось на р. Уди біля смт. Пересічне (13% норми) у Харківській області, р. Сухий Торець (7% норми) та р. Берда (13% норми) у Донецькій області.

- **жовтень** – середньомісячна водність р. Сіверський Донець та більшості його приток у жовтні становила (у відношенні до місячної норми) 50-115%. Середньомісячна водність річок Приазов'я коливалась у межах 80-90%.

Дуже низька водність (нижче критеріїв маловоддя – 20% місячної норми) зберігалась на р. Сухий Торець (10% норми) та р. Берда (20% норми) у Донецькій області.

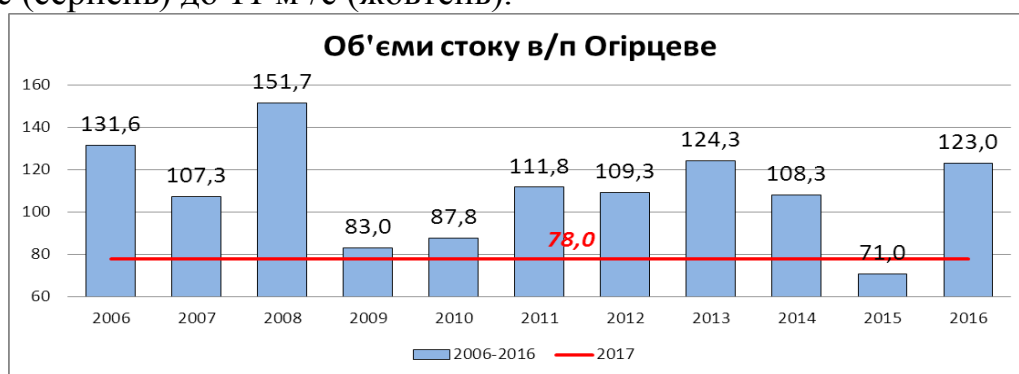
Низька водність (30% норми) відмічалась на р. Харків біля с. Циркуни.

Об'єми стоку та витрати по основних водпостах по басейнах в Харківській, Донецькій та Луганській областях

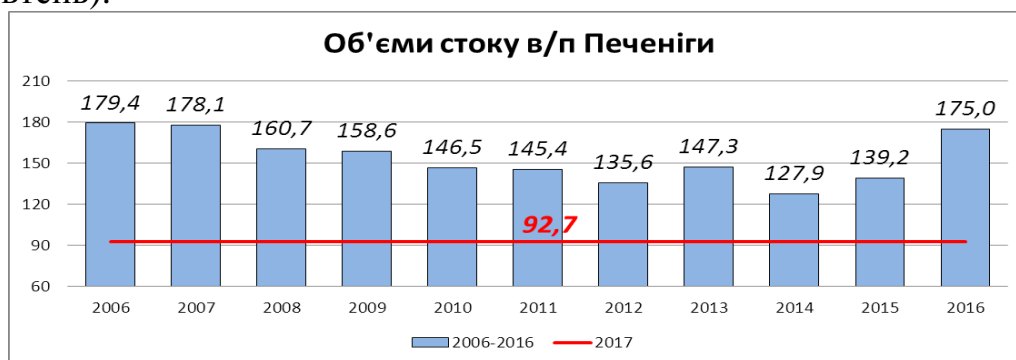
р. Сіверський Донець

Харківська область:

- в/п Огірцеве (кордон РФ та Харківської області, 944 км) об'єм стоку склав 78,0 млн.м³ з середніми витратами склали 5,9 м³/с, роком аналогом по водності є 2009 рік з об'ємом стоку 83 млн.м³ та середніми витратами 6,3 м³/с. Об'єм скиду протягом межені з вище розташованого Белгородського водосховища (Російська Федерація) склав 41,0 млн. м³ або 53%. Протягом літньої межені витрати коливались від 4,2 м³/с (серпень) до 11 м³/с (жовтень).

- в/п Печеніги (941 км) об'єм притоку склав 92,7 млн.м³ середні витрати склали 7,0 м³/с, за останні 11 років роком аналогом по водності є 2009 рік з об'ємом стоку 97,4 млн.м³ та середніми витратами 7,4 м³/с. Середні витрати протягом літньо-осінньої межені коливались від 47% місячної норми (липень) до 72 % місячної норми (жовтень).

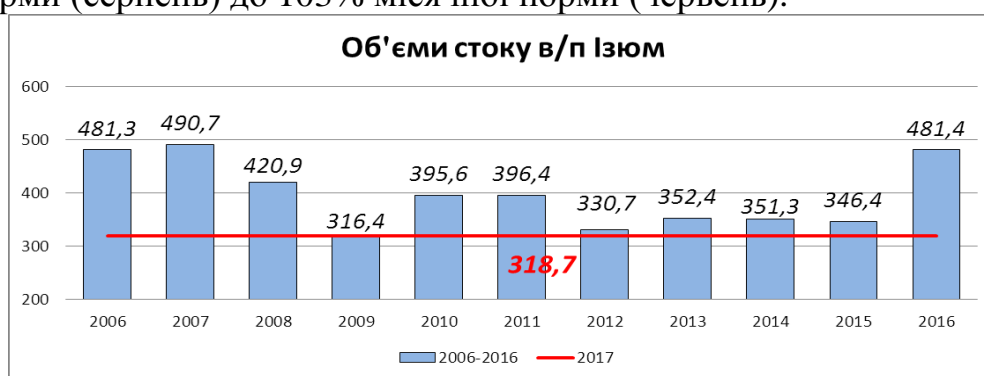

- гребля Печенізького водосховища (874 км) об'єм скиду склав 148,5 млн.м³, середніми витратами 11,2 м³/с. Скиди коригувались в залежності від гідрометеорологічних умов для забезпечення сталої роботи питного водозабору смт. Кочеток та для підтримання водності р. Сіверський Донець в межах Харківської області з урахуванням потреб нижче розташованих руслових водозаборів в межений період. С початку межені скиди здійснювались 12 м³/с, з 7 липня за погодженням з Сіверсько-Донецьким БУВР КП «Харківводоканал» було зменшено скид з Печенізького водосховища з 12,0 до 11,0 м³/с та до кінця межені працювали не змінюючи режим роботи.

Забір на м. Харків (КВ "ДОНЕЦЬ" ОП КП "Харківводоканал", смт. Кочеток забір з р. Сіверський Донець) склав 66,3 млн.м³, (середньодобові витрати – 5,01 м³/с).

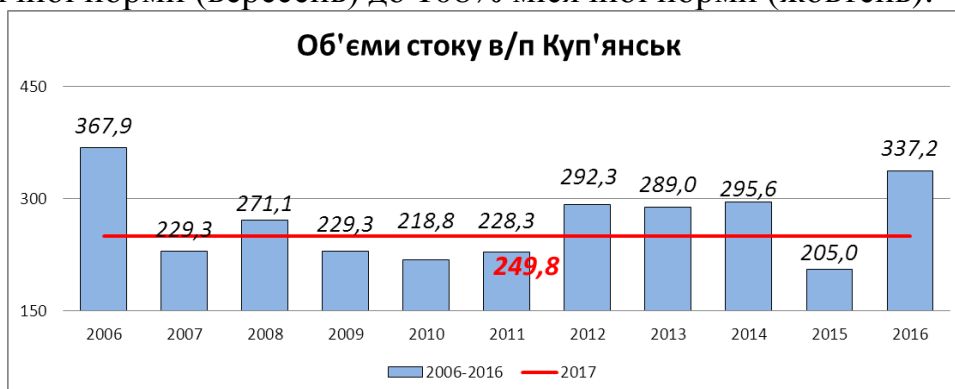

- в/п Ізюм (602 км) об'єм стоку склав 318,7 млн.м³ середні витрати склали 24,1 м³/с, за останні 11 років роком аналогом по водності є 2009 рік з об'ємом стоку 416,3 млн.м³ та середніми витратами 23,9 м³/с. Середні витрати за рахунок водогосподарської діяльності протягом літньо-осінньої межені коливалися від 64% місячної норми (серпень) до 103% місячної норми (червень).

р. Оскіл (580 км)

- в/п Куп'янськ (121 км) об'єм стоку склав 249,8 млн.м³ з середніми витратами 18,9 м³/с. Водність була наблизена до 2009 року з об'ємом стоку 316,4 млн.м³ з середніми витратами 17,3 м³/с за останні 11 років. Об'єм скиду протягом межені з вище розташованого Старооскільського водосховища (Російська Федерація) склав 39,3 млн. м³ або 16%. Середні витрати протягом літне-осінньої межені коливалися від 89% місячної норми (вересень) до 108% місячної норми (жовтень).

- гребля Червонооскільського водосховища (12 км) об'єм скиду склав 251,4млн.м³ середніми витратами 19 м³/с. Скиди здійснювались для компенсації забору в канал Сіверський Донець Донбас та коливання рівнів води в районі поверхневих водозаборів Луганської області. З початку межені скиди здійснювались 18 м³/с, з 15.08.2017 за погодженням з Сіверсько-Донецьким БУВР КП «Компанія «Вода Донбасу» було збільшено скид з Червонооскільського водосховища з 18 до 20 м³/с та до кінця межені працювали не змінюючи режим роботи.

Об'єм забору в канал Сіверський Донець Донбас склав 209,6 млн.м³ (середніми витратами 15,86 м³/с), решта – 41,8млн.м³ для потреб Луганської області.

- в/п Яремівка (кордон Харківської та Донецької областей, 573 км) за рахунок водогосподарської діяльності об'єм стоку склав 724,5 млн.м³ середні витрати склали 54,8 м³/с. Водність по даному водпосту була найнижчою за останні 11 років. Протягом межени витрати коливались від 48,5 м³/с (серпень) до 68 м³/с (жовтень).

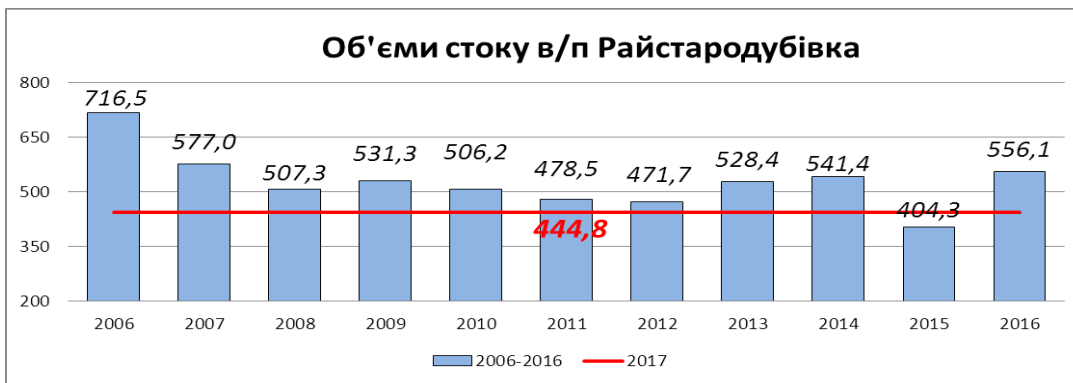
Донецька область:

р. Сіверський Донець

- в/п Райгородська гребля (522 км) об'єм стоку, з урахуванням роботи каналу Сіверський Донець – Донбас, склав 397,6 млн.м³ середніми витратами – 30,1 м³/с при санітарних 22 м³/с. Протягом межени витрати коливались від 21,8 м³/с (серпень) до 48,5 м³/с (червень). Об'єм забору в канал Сіверський Донець Донбас склав 209,6 млн.м³ (середніми витратами 15,86 м³/с), решта – 41,8 млн.м³ для потреб Луганської області.

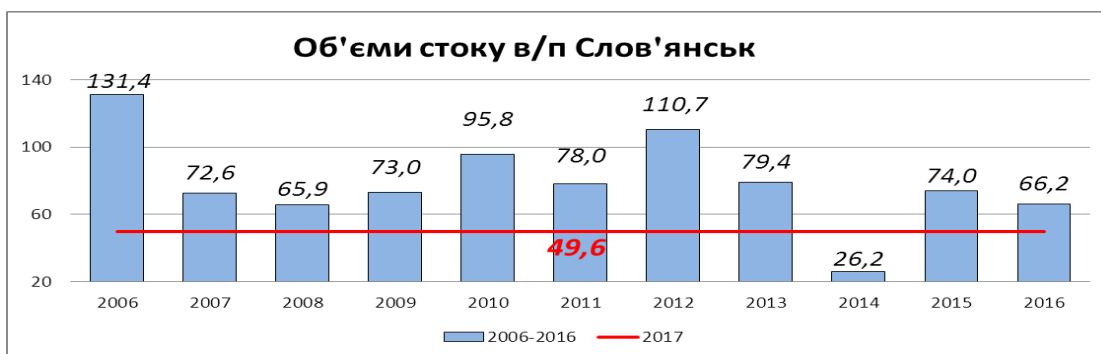

- в/п Райстародубівка (кордон Донецької і Луганської областей, 510 км) об'єм стоку, з урахуванням стоку р. Казенний Торець, склав 444,8 млн.м³ середніми витратами 33,6 м³/с. Протягом межени витрати коливались від 23 м³/с (вересень) до 52,5 м³/с (червень).

р. Казенний Торець (518 км)

- в/п Слов'янськ (21км) об'єм стоку склав 49,6 млн.м³, середні витрати склали 3,75 м³/с. Протягом межені витрати коливались від 0,23 м³/с (серпень) до 10,8 м³/с (жовтень).

Луганська область:

- в/п Лисичанськ (430 км) об'єм стоку склав 518,7 млн.м³ середніми витратами 39,2 м³/с. За останні 11 років наближеним по водності роком є 2015 рік з об'ємом стоку 510,4 млн.м³ середніми витратами 38,6 м³/с. Протягом межені витрати коливались від 21,5 м³/с (серпень) до 70 м³/с (червень).

Висновок: Протягом літньо-осінньої межені водність:

- по в/п Печеніги характеризувалася 95% забезпеченості, в наслідок зниження температури повітря та опадів в жовтні водність становила 75%;
- по в/п Ізюм впродовж літньо-осінньої межені водність було наближена до 50% забезпеченості, за винятком липня та серпня де в наслідок водогосподарської діяльності на вище розташованих ділянках та гідрометеорологічної обстановки була наближена до 75 % забезпеченості;
- по в/п Куп'янськ впродовж літньо-осінньої межені водність було наближена до 50% забезпеченості.

Протягом межені середні витрати по всім водностам р. Сіверський Донець були наближені до середніх значень за останні 11 років, за винятком

в/п Яремівка, де в наслідок водогосподарської діяльності середні витрати були наближені до найнижчих за останні 11 років.

Оцінка водозабезпеченості водних об'єктів та водозаборів в басейнах річок Сіверський Донець, Дніпра та Приазов'я

Основні водосховища в межах Харківської, Донецької та Луганської областей (за наявних даних), які регулюють річковий стік в басейнах річок Сіверський Донець, Дніпро та Приазов'я, працювали у відповідності з Правилами експлуатації, рекомендаціями Міжвідомчої комісії (від 08.06.2017 року) в межах затверджених Держводагентством режимів роботи водосховищ і водогосподарських систем басейнів річок Сіверського Дінця, Дніпра та Приазов'я на період літньо-осінньої межні 2017 року.

Протягом літньо-осінньої межні забезпечення водними ресурсами всіх споживачів в межах заявлених лімітів було можливо виключно за рахунок прийняття ефективних управлінських рішень і раціонального розподілу акумульованого у водосховищах стоку та становлення оптимальних режимів роботи каналу Сіверський Донець-Донбас з резервними водосховищами.

Основні руслорегулюючі водосховища р. Сіверський Донець працювали:

Протягом межні Сіверсько-Донецьким БУВР було 1 раз відкориговано (зменшено з 12 м³/с до 11 м³/с) скиди з **Печенізького водосховища** – для забезпечення сталої роботи питного водозабору смт. Кочеток та підтримання водності р. Сіверський Донець в межах Харківської області з урахуванням потреб нижче розташованих руслових водозаборів, враховуючи гідрометеорологічну і водогосподарську обстановку в басейні р. Сіверський Донець, з метою забезпечення інтересів водокористувачів Харківської області.

Протягом межні Сіверсько-Донецьким БУВР було 1 раз відкориговано (збільшено з 18 м³/с до 20 м³/с) скиди з **Червонооскільського водосховища** для забезпечення сталої подачі води по каналу Сіверський Донець – Донбас для потреб водокористувачів Донецької області та попусків через Райгородську греблю витратами не нижче санітарних з метою сталого водопостачання водокористувачів Луганської області.

Використання ресурсу **Краснопавлівського водосховища** протягом літньо-осінньої межні 2017 р. здійснювалося виключно для задоволення потреб населення м. Харкова та міст області, попуски для підтримання водності р. Сіверський Донець в межах Донецької і Луганської областей не здійснювалися.

На кінець жовтня середній відсоток наповнення водосховищ по басейнам:

р. Сіверський Донець складає 246,4 млн.м³ – 73,6% (аналогічний період минулого року – 80,1%).

Вільна ємність у водосховищах басейну р. Сіверського Дінця – 50 млн.м³, з яких 19,4 млн.м³ вільної ємності по Вуглегірському водосховищу (Вуглегірська ТЕС); 3,9 млн.м³ по Миронівському водосховищу (ПАО ДТЕК «Донецьк-обленерго»), 2,2 млн.м³ по Великобурлуцькому водосховищу, 8,1 млн.м³ по Трав'янському водосховищу, 3,6 млн.м³ по Муромському водосховищу (Харківське облводресурсів); 5,5 млн.м³ по Клебан-Бикському водосховищу (Донецьке облводресурсів).

р. Дніпро – складає 66,4 млн. м³ – 70,3% (аналогічний період минулого року – 77%).

Вільна ємність у водосховищах басейну р. Дніпра – 28,5 млн. м³, з яких 5,2 млн.м³ вільної ємності по Олександрівському водосховищу (Харківське облводресурсів), 5,5 млн.м³ по Орільському водосховищу (управління каналу Дніпро-Донбас), 16,6 млн.м³ по Курахівському (ТОВ «Східенерго»).

річки Приазов'я – складає 81,1 млн. м³ – 74% (аналогічний період минулого року – 81%).

Вільна ємність у водосховищах басейну р. Приазов'я складає 25,8 млн.м³, з яких 13,1 млн. м³ вільної ємності по Павлопільському водосховищу (КП «Компанія «Вода Донбасу»); 12,5 млн.м³ по Старо-Кримському водосховищу (використовується для питних потреб м. Маріуполь, КП «Компанія «Вода Донбасу»).

Впродовж межені **резервні наливні** водосховища (КП «Компанія «Вода Донбасу») системи каналу Сіверський Донець – Донбас працювали режими підтримки об'ємів. На кінець жовтня об'єм наповнення водосховищ склав:

- на підконтрольній території: Артемівське – об'єм наповнення склав 102,1%.
- на тимчасово невідконтрольній території: Горлівське – об'єм склав (99,9%), Макіївське – 100,5%, Верхнє-Кальміуське – 81,8%.

Основні водосховища басейнів річок Сіверський Донець, Дніпро та Приазов'я, які регулюють річковий стік, працювали у відповідності з Правилами експлуатації, скиди у нижній б'єф здійснювались в залежності від гідрометеорологічних умов, але не нижче санітарних.

Відповідно до метеорологічних умов формувався і рівневий режим річок. Найвища водність річок басейну Сіверського Дінця протягом межені спостерігалось на території Харківської області, на решті території, в наслідок водогосподарської діяльності, була наближена до середніх багаторічних.

Протягом меженого періоду враховуючи гідрометеорологічну і водогосподарську обстановку та своєчасно прийняті управлінські рішення водосховища працювали для забезпечення водою населення і галузей економіки з урахуванням екологічних вимог, інтересів усіх водокористувачів.

Впродовж межені на річках басейнів р. Сіверський Донець та Приазов'я в зв'язку з дефіцитом опадів та внаслідок високих температур повітря спостерігався повільний спад рівнів води за виключенням жовтня.

Мінімальний рівень по основним русловим водозаборах спостерігався по водозабору ФГПУ «Шебелінкагазвидобування» на рівні 0,20 м вище мінімальної відмітки сталої їх роботи спостерігався в вересні.

По водозаборах, які знаходяться на водосховищах (в т.ч. питні), відмітки рівнів води були вищими за мінімальні відмітки їх сталої роботи. Мінімальний рівень спостерігався по водозабору Курахівської ТЕС на Курахівському водосховищі та складав 0,09 м вище мінімальної відмітки водозабору спостерігався у жовтні.